

91-3
L 94

m/8

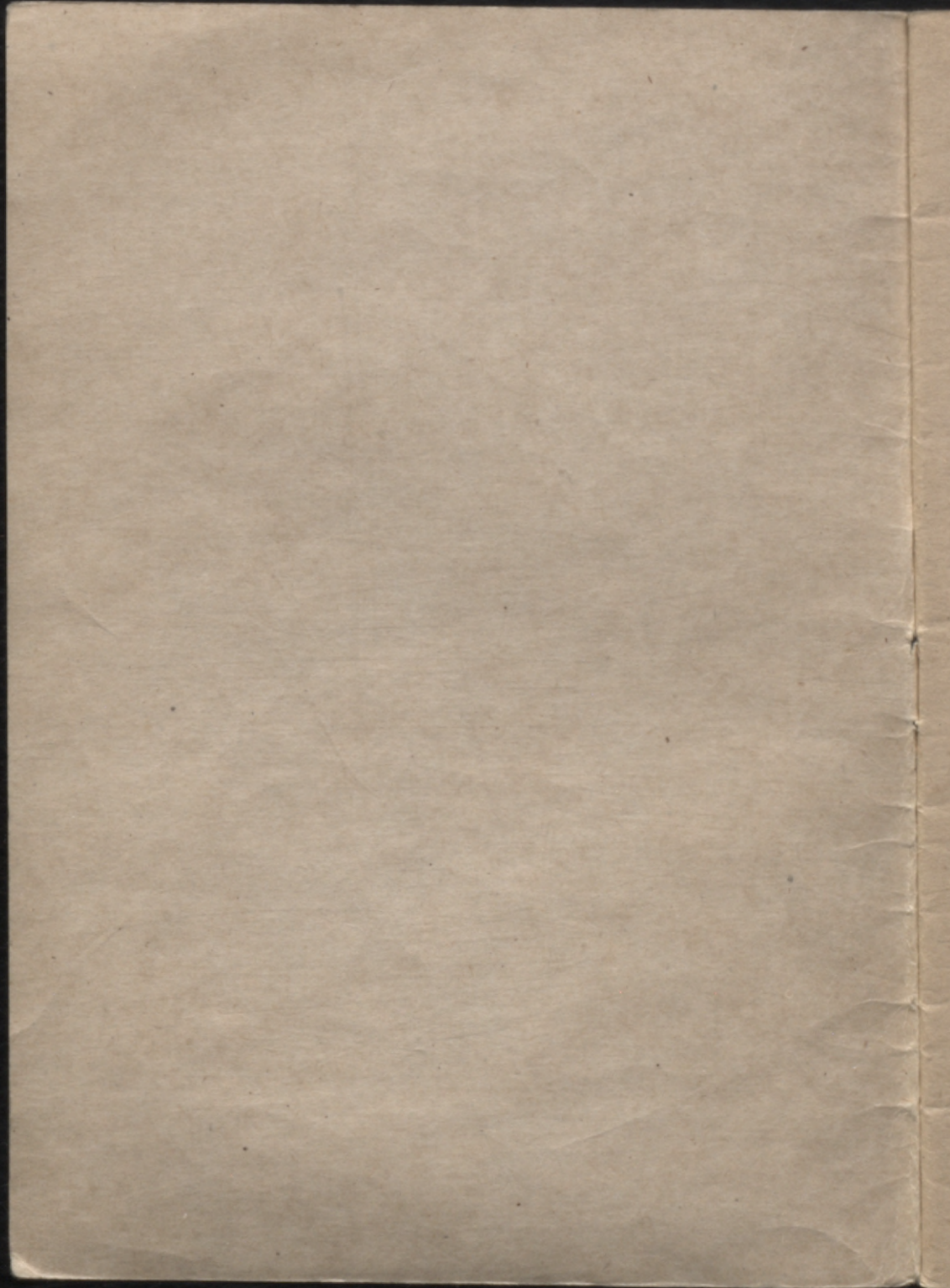
Latvijas statistikas institūts

O.Krastipš, B.Mežgailis, M.Šmulders

Latvijas iedzīvotāji

(statistiskās izziņas)

Rīga, 1991

91-3
L 94

m/f

L
31

Latvijas statistikas institūts

O.Krastipā, B.Mežgalis, M.Šmulders

Latvijas iedzīvotāji

(statistiskās izziņas)

Rīga, 1991

LĀTVIJAS VALSTS
BIBLIOTEKA

91-~~8.405~~

0304092560

IEVADS

Kas ir statistika? Zinātne, kura zina visu, vai trešsis melu veids? Tas ir divas galējās atbildes, starp kurām ir jābūt patiesībai. Bet nav garantijas, ka patiesība atrodas tieši vidū. Tēgād, kad visā sabiedrībā notiek garīga atjaunošanās, arī statistikai jāstiprināt savu kādreizējo autoritāti. Tsi jākļūst atklātai, objektīvai, ticamai. Un arī interesantai.

Vel tikai dažus gadus atpakaļ, statistikas galvenais uzdevums bija apkalpot tā sauktos direktīvos orgānus un Valsts plāna komiteju. Plašam lasītāju lokam tika pasniegtas drupeņas no šiem orgāniem klāta galdā. Ne tas interesēja lasītāju. Lasītāju neinteresēja, par cik procentiem sarūžots vairāk, je vipā pats redz, ka veikali kļūst tukšāki. Vipu neinteresēja, par cik samazinājusies produkcijas pašizmaksa, je preču pārdošanas cenas aug. Plašu lasītāju loku interesēja tā statistikas daļa, kura atspoguļoja pašas tautas mažu un izdzīvošanas perspektīvas, tautas dzīves apstākļus.

Tieši pēdējo (1989.-1990.) gadu laikā gan Padomju Savienības, gan Latvijas Valsts statistikas komitejas ir jūtami paplašinājušas "plašu patēriņa produkcijas ražošanu". Interesantākas kļuvušas statistikas metodikas, īpaši tematiskās. Tajās ir iespējams atrast tādus datus, par kuru publicēšanu agrāk nevarēja būt ne runa. Lasītāji to ir jau pamanījuši, un datu krājumi vairs nepieder nepieprasītai literatūrai. Un tomēr uzskatāms darbs ir tikai pašā sākumā.

Sastādot šo īso krājumu, autori mēģinājuši atlasīt un apkopot tos datus par Latvijas iedzīvotājiem, kuri, pēc autoru domām, cilvēkus varētu interesēt vispirms. Galvenokārt ir mēģināts salīdzināt un pretstatīt demogrāfiskās parādības un procesus Latvijas Republikas pēdējos gados (1935.-1940.g.) un šodienas apstākļos (1988.-1990.g.). Tā kā patī sabiedrības struktūra salīdzināmajos periodos nav vienāda, pēc dažādam programam veikto tautas skaitīšanas un citi statistikas novērojumi, tikai daļu procesu un parādību bija iespējams raksturot kopējas tabulas (dinamiskās rindas). Citos gadījumos vajadzēja pievērst uzmanību kādam problemam vai īpatnībam tikai vienā no šiem periodiem;

otrā periodā līdzīgas problēmas vai nu neeksistēja vai nav vēl statistiski pētītas. Tādēļ kopējais datu apjoms abos periodos nav vienāds. Parasti plašāk iespējams izpētīt tieši "senos laikus", jo toreiz statistika bija vairāk domāta tautai. Šodienas apstākļos uz tādū tuvinašenos ejam.

Krājuma pamatu veido tabulas. Tomēr katras tabulas beigās parasti pievienoti īsi secinājumi, uzsverot pašu galveno, bet neizmēlot tabulas tālākas analīzes iespējas.

Krājums paredzēts statistikas datu popularizēšanai. Tā lasītājus vispirms ceram atrast studentu, topošo statistiķu, sociologu, ekonomistu vidū, rosināt viņus turpināt to ceļu, kuru šeit tikai uzsākam. Verbūt tas interesēs arī vecāku gada gājumu speciālistus, kuri veic aktīvu darbu statistikas pārkatotāšanai.

Krājumu sagatavoja O.Krastipē (ievads, 5.; 10.; 13.-21.; 23.-26. tabulas ar komentāriem), B.Mežgailis (1.-4.; 6.-9.; 12.; 22. tabulas ar komentāriem), M.Šmulders (11. tabula un komentāri).

Letvijas klātesošo iedzīvotāju skaits

/6; 24. lpp.; 11/

Gads	Tūkst. cilvēki	tajā skaits		no kopākais procentos	
		pilsētas	lauki	pilsētas	lauki
1914	2493	939	1554	38	62
1935	1905	708	1197	37	63
1940	1886	662	1224	35	65
1951	1954	917	1037	47	53
1959	2093	1114	979	53	47
1970	2364	1477	887	62	38
1979	2521	1726	795	68	32
1989	2679	1905	774	71	29
1990	2686	1913	773	71	29

Pastāvīgo iedzīvotāju skaits pēcējās tautas skaitīšanās bija šāds (tūkstošos): 1959.g. - 2080; 1970.g. - 2352; 1979.g. - 2503; 1989.g. - 2667.

No 1914. līdz 1940. gadam kopējais iedzīvotāju skaits samazinājās, bet pēc tam - strauji palielinājās; līdzīgi procesi veidojas pilsētās, tikai vēl straujākiem tempiem, kamēr lauku iedzīvotāju skaits kopš 1914. gada sistemātiski samazinājies (apmēram par pusi). Šie procesi izmainīja proporcijas starp pilsētu un lauku iedzīvotāju skaitu: ja pirms otra pasaules kara turpat divkārtā iedzīvotāju īpatsvars bija laukos, tad tagad vēl lielāks pārsvars ir pilsētniekiem.

2. tabula

Letvijas lielāko pilsētu klātesošo iedzīvotāju
skaits
(tūkst. cilvēku) / 6; 25. lpp.; 11/

Pilsētas	1939.	1959.	1970.	1979.	1990.
Rīga	374,8	580,4	731,8	835,5	916,5
Daugavpils	51,7	65,5	100,4	115,7	128,2
Liepāja	53,2	71,5	92,9	107,7	114,9
Jelgava	32,1	36,3	55,3	67,6	75,1
Jūrmala	12,7	38,0	53,8	60,9	66,4
Ventspils	14,9	27,4	40,5	47,8	50,4
Rēzekne	13,3	21,4	30,8	37,2	42,9

1990.g. Rīgā bija 911,8 tūkst. pastāvīgo iedzīvotāju, Jūrmalā - 61,0 tūkst. iedzīvotāji.

Pēckara gados Latvijā norisinājies straujā urbanizācijas process. Republikas lielākajās pilsētās iedzīvotāju skaits palielinājies 2-3 kārtīgi un vēl vairāk. Pārapsīdza Rīga, kurā tagad atrodas 34 % no Latvijas iedzīvotājiem (1939. gadā 20 %) un 48 % no visiem pilsētniekiem. Iedzīvotāju skaits pārpilnība ne tikai Rīgā. Ja pirms kara visas pilsētās bez Rīgas dzīvoja 287 tūkst. cilvēku, tad tagad - turpat miljons cilvēku. Toties leiku iedzīvotāju skaits gandrīz par pusmiljonu samazinājies.

Dežādu vecuma grupu iedzīvotāju īpatsvars
(procentos no kopskaita) /9; 80. lpp.; 11/

Vecuma grupe (gados)	1897	1930	1935	1959	1970	1979	1989
Visi iedzīvotāji	100	100	100	100	100	100	100
No tiem pēc vecuma:							
0-19	41,0	32,1	30,5	30,0	28,6	28,0	28,4
20-59	49,0	55,0	55,5	55,0	54,0	55,2	54,2
60 un vecāki	10,0	12,9	14,0	15,0	17,4	16,8	17,4

Par progresīvu iedzīvotāju vecuma struktūru var uzskatīt to, kāds bija pagājušā gadsimta beigās. Pēc pirmā un sevišķi otra pasaules kara vērojams straujā iedzīvotāju novecošanās process: parak maz bērnu un jauniešu, kamēr veco cilvēku īpatsvars pārlieku augsts. Novecošanās process nav apturēts: 0-19 gadu vecuma grupas īpatsvars sistemātiski samazinās.

4. tabula

Dzimstības, mirstības un dabiskā pieauguma
visparējie koeficienti
(uz 1000 iedzīvotājiem)

/ 6; 28. lpp.; 11 /

Gadi	Dzimuši	Miruši	Dabiskais pieaugums
1935.	17,6	14,2	3,4
1940.	19,3	15,7	3,6
1960.	16,7	10,0	6,7
1970.	14,5	11,2	3,3
1980.	14,1	12,7	1,4
1988.	15,5	12,2	3,3
1989.	14,5	12,1	2,4

1960. gads bija robežāķirtne iedzīvotāju dabiskajā kustībā: tajā bija visaugstākais dabiskais pieaugums, kamēr pirmskara un vēlākā pēckara periodā tas daudz par zemu, lai nodrošinātu pat vienkāršo iedzīvotāju atjaunošanos. Pēc 1960. gada parak zems ir dzimstības līmenis, kamēr mirstības līmenis pasaugstinās. Neliels pegrīzions uz labo pusi iedzīvotāju dabiskajā kustībā bija vērojams 80. gadu vidū. 1989. gadā stāvoklis atkal pasliktinājies.

5. tabula

Starprepubliku migrācija Latvija, ieskaitot
speckontingentu (tūkst. cilvēki.)

/13; 179. lpp.; 11/

Gadi	Ieradas no citām republikām		Izbrauce uz ci- tām republikām		Migrācijas saldo (pieaugums)	
	kopā	vidēji gadā	kopā	vidēji gadā	kopā	vidēji gadā
1961-1965	238,1	47,6	159,1	31,8	79,0	15,8
1966-1970	233,2	46,6	166,4	33,3	66,8	13,4
1971-1975	292,3	58,5	232,0	46,4	60,3	12,1
1976-1980	245,8	49,2	203,9	40,8	41,9	8,4
1981-1985	255,6	51,1	213,5	42,7	42,1	8,4
1986-1989	201,7	50,4	160,8	40,2	40,9	10,2
Kopā	1466,7	-	1135,7	-	331,0	11,4

No 1961. līdz 1989.g. Latvija no citām republikām ieradās 1,5 milj. cilvēku. No tiem 331 tūkstotis iekārtojās uz pastāvīgu dzīvi. Rēķinot pret pastāvīgo iedzīvotāju skaitu 1959.g., starprepubliku migrācijas pieaugums sastāda 16%. Iedzīvotāju blīvums Latvijā šīs migrācijas rezultātā pieauga par 5,1 cilvēkiem uz kvadrātkilometru.

Lei migrācijas pieaugumu nodrošinātu ar dzīvojamu platību, rēķinot 9 kvadrātmetri uz cilvēku, papildus bija jāuzceļ 3 milj. kvadrātmetri dzīvojamās platības.

Visus pāckara gadus republikā starprepublikāniskās migrācijas redzētais iedzīvotāju mehāniskais pieaugums pārniedzis dabisko pieaugumu. Šajā ziņā Latvija migrantu plūsmā savā intensitātē pārspēj visas PSRS republikas. Tas arī bija pamats latviešu na-
cijas īpašvērsi samazinājumam savā teritorijā.

6. tabula

Republiku pamatteutību iedzīvotāju
sadalījums pa PSRS teritorijām, procentos
/14; 201.-210. lpp., 15; 321.-324. lpp.,
22; 138.-141. lpp., 18.; 97.-103. lpp./

	Dzīvo savā republikā				Dzīvo ārpus savas republikas			
	1959.	1970.	1979.	1989.	1959.	1970.	1979.	1989.
Krievi	85,8	83,5	82,6	82,6	14,2	16,5	17,4	17,4
Ukraini	86,3	86,6	86,2	84,7	13,7	13,4	13,8	15,3
Baltkrievi	82,5	80,5	80,0	78,7	17,5	19,5	20,0	21,3
Uzbeki	83,5	84,0	84,8	84,6	16,5	16,0	15,2	15,4
Kazahi	77,2	79,9	80,7	80,3	22,8	20,1	19,3	19,7
Gruzīni	96,5	96,5	96,1	95,1	3,5	3,5	3,9	4,9
Azerbaidžā- ni	84,9	86,2	86,0	85,4	15,1	13,8	14,0	14,6
Lietuvieši	92,5	94,1	95,1	95,3	7,5	5,9	4,9	4,7
Moldāvi	85,2	85,4	85,1	83,2	14,8	14,6	14,9	16,8
Latvieši	92,7	93,8	93,4	95,1	7,3	6,2	6,6	4,9
Kirgīzi	86,4	85,5	88,5	88,0	13,6	14,5	11,5	12,0
Tadžiki	75,2	76,3	77,2	75,1	24,8	23,7	22,8	24,9
Armēņi	55,7	62,0	65,6	66,6	44,3	38,0	34,4	33,4
Turkmēņi	92,2	92,9	93,3	92,9	7,8	7,1	6,7	7,1
Igauņi	90,3	91,8	92,9	93,8	9,7	8,2	7,1	6,2

Baltieši kopā ar gruzīņiem ir tautas, kuras 94-95 % dzīvo savās teritorijās. Slāvu tautas citas etniskās teritorijās dzīvo 15-21 %, pie tam leika gēta šis ārpus savas republikas dzīvojošo skaits nemitīgi samazs. Turpmēti visas trīs Baltijas pamatteutes cilvēki arvien vairāk no citām republikām pārnākuši dzīvot savā etniskā teritorijā.

7. tabula

Pamatīpašības un slāvu tautu īpašības republikās
(procentos) /18; 6, 96. lpp./

	Pamatīpašības				Slāvu tautas (krievi, ukraiņi, baltkrievi)			
	1959.	1970.	1979.	1989.	1959.	1970.	1979.	1989.
Letvija	62,0	56,8	53,7	52,0	30,9	36,1	40,0	42,3
Igaunija	74,6	68,2	64,7	61,5	22,3	28,2	32,0	35,2
Lietuva	79,3	80,1	80,0	79,6	10,5	10,0	11,6	12,3
Krievija	83,3	82,8	82,6	81,5	3,6	3,3	3,4	3,8
Ukraina	76,8	74,9	73,6	72,6	17,6	20,2	21,9	22,9
Baltkrievija	81,1	81,0	79,4	77,8	9,9	12,5	14,3	16,1
Moldāvija	65,4	64,6	63,9	64,4	24,8	25,8	27,4	27,2
Grusija	64,3	66,8	68,8	70,2	11,4	9,6	8,3	7,4
Armēnija	88,0	88,6	89,7	93,3	3,2	2,7	2,6	1,8
Azerbaidžāna	67,5	73,8	78,1	82,6	13,6	10,0	8,3	6,2
Kazahija	30,0	32,6	35,9	39,7	52,1	51,1	48,2	44,4
Uzbekija	62,1	65,5	68,7	71,3	14,6	13,4	11,6	9,3
Turkmenija	60,9	65,6	68,4	71,9	18,7	16,1	14,0	10,8
Tadžikija	53,1	56,2	58,7	62,2	14,7	13,0	11,3	8,5
Kirgizija	40,5	43,8	47,9	52,8	36,7	33,3	29,0	24,3

Tikai Letvija un Igaunija pēdējos 30 gados strauji samazinājis pamatīpašības iedzīvotāju īpašības. Šīs divas republikas kopā ar Kazahiju savas zemēs noietinājušas visvairāk slāvu tautības cilvēkus. Viens no mazākajiem slāvu īpašības ir Aizkautāza republikas, kur tie sistemātiski savu īpašību samazinājuši.

	1897.		1920		1925.		1930.	
	tūkst. cilv.	%	tūkst. cilv.	%	tūkst. cilv.	%	tūkst. cilv.	%
Visi iedzīvotāji tai skaitā:	1929,4	100	1596,1	100	1844,8	100	1900,0	100
latvieši	1318,1	68,3	1161,4	72,8	1354,1	73,4	1395,0	73,4
krievi	232,2	12,0	124,7	7,8	193,6	10,5	201,8	10,6
baltkrievi			75,6	4,7	38,0	2,1	36,0	1,9
ukraiņi			-	-	-	-	-	-
poļi	65,1	3,4	54,6	3,4	51,1	2,8	59,4	3,1
lietuvieši	26,0	1,4	25,6	1,6	23,2	1,3	25,9	1,4
ebreji	142,3	7,4	79,6	5,0	95,7	5,2	94,4	5,0
ģigani	-	-	-	-	-	-	-	-
tatari	-	-	-	-	-	-	-	-
igsuņi	18,0	0,9	8,8	0,6	7,9	0,4	7,7	0,4
vācieši	120,2	6,2	58,1	3,6	71,0	3,8	69,8	3,7
parējie	7,5	0,4	7,7	0,5	10,2	0,5	10,0	0,5

Nacionālā struktūra Latvija vērojamas divas atšķirīgas tendences. Viens Latvijas Republikas laika, kad latviešu skaits un īpatsvers auga, kenār parējās nacionalitātes savu skaitu un īpatsvaru saglabāja samērā stabilus: slāvi ap 11-12 %, vācieši - virs 3 %, ebreji ap 5 %, poļi - 3 %. Otra tendence Padomju Latvija, kad latviešu skaits auga ļoti lēni, bet īpatsvars strauji krita. Toties strauji palielinājās krievu, baltkrievu un ukraiņu skaits un īpatsvars, 1989. gada sēstādot 42,3 %, vai 4,8 reizes, salīdzinot ar 1935. gadu.

Tautības Latvija (1; 287.-288.lpp., 18; 87.-88. lpp.)

1935.		1959.		1970.		1979.		1989.	
tūkst.	%	tūkst.	%	tūkst.	%	tūkst.	%	tūkst.	%
cilv.		cilv.		cilv.		cilv.		cilv.	
1950,5	100	2093,5	100	2364,1	100	2502,8	100	2666,6	100
1472,6	75,5	1297,9	62,0	1341,8	56,8	1344,1	53,7	1387,6	52,0
206,5	10,6	556,4	26,6	704,6	29,8	821,5	32,8	905,5	34,0
26,9	1,4	61,6	2,9	94,9	4,0	111,5	4,5	119,7	4,5
-	-	29,4	1,4	53,5	2,3	66,7	2,7	92,1	3,8
48,9	2,5	59,8	2,9	63,0	2,7	62,7	2,5	60,4	2,3
22,9	1,2	32,4	1,5	40,6	1,7	37,8	1,5	34,6	1,3
93,5	4,8	36,6	1,7	36,7	1,6	28,3	1,1	22,9	0,9
-	-	4,3	0,2	5,4	0,2	6,1	0,2	7,0	0,3
-	-	1,8	0,1	2,7	0,1	3,8	0,2	4,8	0,2
7,0	0,4	4,6	0,2	4,3	0,2	3,7	0,1	3,3	0,1
62,1	3,2	1,6	0,1	5,4	0,2	3,3	0,1	3,8	0,1
10,1	0,4	7,0	0,4	11,2	0,4	13,3	0,6	24,9	0,9

9. tabula

Latvijas atsevišķu tautību iedzīvotāju
skaits izmaiņas 1935.-1989. gadā

Tautības	1935.	1989.	Izmaiņas 1935.-1989.	
			tūkst.cilv.	%
Latvieši	1472,6	1387,6	-85,0	94,2
Krievi, baltkrievi, ukraiņi	233,4	1117,3	883,9	478,7
Poļi	48,9	60,4	11,5	123,5
Vācieši, ebreji	155,6	26,7	-128,9	17,2
Parējie	40,0	74,6	34,6	186,5
K o p a	1950,5	2666,6	716,1	136,7

Šajā 54 gadu periodā iedzīvotāju skaits palielinājies turpat visām tautībām, izņemot vāciešiem, ebrejiem un latviešiem. Latviešu skaits 1989. gadā tautas skaitīšanā jauskats par natūralīgi palielinātu par apt. 30 tūkst. cilvēkiem, jo dabiskais un mehāniskais pieaugums starp 1979.-1989. gadiem latviešiem bija 13 tūkst. cilvēku. Tāpēc var uzskatīt, ka 1935.-1989.g. latviešu skaits senesinājies par 115 tūkst.cilvēkiem. Ja tas tā, tad Latvijā krievu, baltkrievu, ukraiņu un poļu tautības cilvēki 1935.-1989.g. palielinājušies par 970 tūkst.cilvēku, galvenokārt uz republikā iebraukušo migrantu rēķina.

10. tabule

Sverīgākie demogrāfiskie procesi Latvijā pa tautībām 1989.-g. /11./

Letvijas viesi	Krievi Uk- zemē	Balt- krievi	Lietu-Eb- reži	Poļi	Ī- ģāmi	Citas tauti- bess	Kopa
20964	11698	2037	635	132	907	175	695
18784	9239	760	554	454	1008	65	295
2180	2459	919	81	-322	-101	110	400
11689	9559	1245	301	126	657	133	489
10236	7394	661	290	449	731	52	224
1453	2165	584	11	-323	-74	81	265
9275	2139	434	334	6	250	42	206
8548	1845	99	264	5	277	13	71
727	294	335	107	1	-27	29	135
1,6	2,7	10,0	5,1	...	...	...	2,4

Debiskais pieaugums
1000 iedzīvotājiem Lat-
vijā

Latviešu debiskais pieaugums ir absolūti, tā relatīvi stipriek no ieeolojušo slāvu tautu
debiskā pieauguma. Turpatnoties ādas tendencei, latvieši savā republikā kļūs minoritāte pat tad,
ja migrācija būs pilnīgi nētreukts. Galvenie cēloņi: latviešiem ir lielāks vidējais vecums, kas

samazīna dzimstību un palielina mirstību;

dzimstības apzinātā regulēšana senā līmenī.

Debiska pieaugums koeficienti nav aprēķināti tam tautam, kuram Latvija pieaugums uzāks par 500 cilvēkiem gada.

11. tabula

Latvijas iedzīvotāju skaits izmaiņas kopā 1939. gada
/8. 11/

	Tūksto- som cilvē- ku	Procen- tos no iedzīvo- tāju skaits
Iedzīvotāju skaits 1939. gada oktobrī	2000	100
Baltijas vāciešu repatriācija uz Vāciju un pārējā emigrācija no 1939. gada beigām līdz 1941. gada sākumam	-70	-3,5
Zaudējumi PERS orgānu terora un deportāciju rezultātā 1940. un 1941. gada	-35	-1,8
Iesaukti Sarkanā armijā un bēgļi uz PERS pēc kara sākuma 1941. gada	-60	-3,0
Zaudējumi Vācijas orgānu terora un deportāciju rezultātā no 1941. līdz 1945. gadam	-90	-4,5
Nosūtīti darbā uz Vāciju no 1941. līdz 1944. g.	-35	-1,7
Zaudējumi PERS orgānu terora un deportāciju rezultātā 1944. un 1945. gada	-70	-3,5
Bēgļi uz Rietumiem 1944. un 1945. gada	-100	-5,0
Darba uz Vāciju nosūtīto atgriešanās 1945. gada	+10	+0,5
Bēgļu atgriešanās no PERS 1944. un 1945. gada	+20	+1,0
Zaudējumi sekora ar Abrenas apriņķa daļas pievienošanu PERS 1944. gada	-50	-2,5
Karā kritušie, citi karadarbībā bojā gājušie no 1941. līdz 1945. gadam un nenoskaidroti zaudējumi	-120	-6,0
Iedzīvotāju dabīgais pieaugums no 1939. gada beigām līdz 1945. gadam	+35	+1,8

Iedzīvotāju skaits 1945. gada beigās	1435	71,8
Zaudējumi no PSRS organu terora un deportācijām no 1946. līdz 1953. gadam	-100	-5,0
Gājuši bojā partizānu kara kopā 1946. gada	-25	-1,3
Atgriezušies no PSRS deportētie no 1946. līdz 1958. gadam	+100	+5,0
Imigrācija no PSRS līdz 1959. gada sākumam (saldo)	+575	+28,8
Iedzīvotāju dabīgais pieaugums no 1946. gada līdz 1959. gada sākumam	+110	+5,5
Iedzīvotāju skaits 1959. gada sākumā	2095	104,8
Imigrācija no PSRS no 1959. līdz 1989.g.(saldo)	+361	+18,3
Iedzīvotāju dabīgais pieaugums no 1959. līdz 1989. gadam	+230	+11,4
Iedzīvotāju skaits 1990. gada sākumā	2686	134,5

Kopējais PSRS totalitāra režīma upuru skaits, ieskaitot šeit arī tos, kuri emigrēja uz Rietumiem, lai glabtos no līdzīga likteņa, bet neskaitot tos, kuri pēc ilgiem katorgas darbu gadiem atgriezās Latvijā, ir 355 tūkst. cilvēku jeb 18 % no kopējā Latvijas iedzīvotāju skaita, kas bija 1939. gada oktobrī. Tai skaitā tiešais terors un deportāciju upuru skaits ir 105 tūkst. cilvēku, emigrantu skaits uz Rietumiem - 120 tūkst., bet pārājo (kas gājuši bojā partizānu kara, krituši Sarkanā armijā, gājuši bojā kara darbībā u.c.) - 130 tūkst. cilvēku. Lielākā daļa šo zaudējumu ir inteligoce un strādīgākie iedzīvotāji, tāpēc šie zaudējumi Latvijai ir sevišķi smagi sajūteni. Zaudējumi Vācijas totalitārā režīma līdzīgu pasākumu rezultātā ir 150 tūkst. cilvēku jeb 8 % no Latvijas iedzīvotāju skaita. Liela daļa no tiem ir ebreju tautības Latvijas pilsoņi. Milzīgos Latvijas iedzīvotāju zaudējumus PSRS režīms "aedsa" ar imigrantu masveida iepludināšanu no PSRS, galvenokārt krievu, baltkrievu un ukraiņu tautības. Kopējais migrācijas saldo visos Padomju vares gados ir 941 tūkst. cilvēku jeb 47 % no iedzīvotāju skaita 1939. gadā. Tik liels imigrantu īpatsvars nav nevienā PSRS republikā un gandrīz nevienā pasaules valstī. Latviešu skaits Latvija kopā 1939. gada sēmasinājies no 1510 līdz 1390 tūkst. jeb par 8%, bet to īpatsvars Latvijas iedzīvotāju skaitā - no 75,5%¹ līdz 52,0%.

¹ 1939. gada robežās, pirms vāciešu repatriācijas.

12. tabula

Laulības un šķiršanas /6; 27. lpp.; 11./

Gadi	Reģistrēto laulību skaits		Reģistrēto šķirto laulību skaits		Us 100 laulības šķirtas
	pevisam	uz 1000 iedzīvotājiem	pevisam	uz 100 iedzīvotājiem	
1935	16474	8,4	1921	1,0	12
1940	20417	10,8	2101	1,1	10
1960	23365	11,0	5080	2,4	22
1970	23983	10,1	10867	4,6	45
1980	24611	9,7	12650	5,0	51
1988	25296	9,5	10890	4,1	43
1989	24496	9,1	11249	4,2	46

Laulības šķiršanas intensitāte vērojami divi periodi - līdz 1960. gadam, kad tā pieauga, un pēc šī gada, kad tā regulāri samazinās. Šķiršanas intensitāte ir augsta visa pēckara periodā. Šķiršanas kulminācija sasniegta 1980. gadā, kad no gada laikā noslēgto laulību skaite pusi izšķīra, kamēr pirms kara šķirušos skaits sastādīja 10-12 % no gada laikā noslēgtajām laulībām. Tagadšjo gimeņu stabilitāte pārāk zema.

Laulību sadalījums pēc dzīvesbiedru tautībām 1989.-g. /11/

Virieši	Sievietes									
	pašvaldības	latviešu vietās	krievu vietās	ukraiņu vietās	lietuvisku vietās	poliņu vietās	ebreju vietās	citas tautības		
Pavisam	24496	11674	8879	1367	399	582	169	481		
tsai skaits:										
latvieši	11505	9386	1327	220	158	179	7	91		
krievi	8822	1437	5535	530	586	102	54	192		
beļkrievi	1210	231	647	167	66	16	4	23		
ukraiņi	1176	167	645	108	160	19	8	36		
lietuviski	377	169	110	15	14	58	0	6		
poļi	487	124	229	49	24	9	0	4		
ebreji	229	17	94	5	13	2	89	7		
citas tautības	690	143	292	51	46	14	7	122		

Latvijā 1989.-g. noslēgtes pavisam 63,5% (1988.-g. - 63,4%) pēc tautības homogēnas un 36,5% (36,4%) - heterogēnas laulības. Latvieši homogēnas gaimnes nodibinājuši 81,0% (80,1%), bet heterogēnas 19,0% (19,7%). Lietvietes 19,6% (20,1%) gadijumu ir pēmušas citas tautības viru, bet latvieši 18,4% (19,7%) gadijumu - citas tautības sievu.

Sakarā ar latviešu tautas ekāipās atjaunošanos gads leika latviešu virieki jaunās laulības ir noslēguši par 1,3 procentu punktiem mazāk, bet sievietes - par 0,5 procentu punktiem.

Jaukto laulību īpatsvars lielāks tām tautībām, kuras ir izteiktas minoritātes Latvijā teritorijā.

Leulība stājušos latviešu skaits, grupējot pēc dzīvesbiedrības veida 1938. un 1989-g.
/7. 19. lpp.; 11./

Latvieši	Nosau-		Dzīvesbiedrības(-pas) veids					citas vēcu tauti- bas
	gusi leu- libas	let- vie- šu	uk- krievu raipu	balt- krie- vu	eb- reju	lietu- viešu	poļu	
1938-g.								
Visi, skaits	23416	21688	657	...	11	245	491	241
procentos	100	92,6	2,8	...	0,1	1,0	2,1	1,0
Sievietes, skaits	11519	10844	239	...	7	90	161	142
procentos	100	94,1	2,1	...	0,1	0,8	1,4	1,2
Vīrieši, skaits	11897	10844	418	...	4	155	330	99
procentos	100	91,1	3,5	...	0,1	1,3	2,8	0,9
1989-g.								
Visi, skaits	23179	18772	2764	325	451	24	348	261
procentos	100	81,0	11,9	1,4	2,0	0,1	1,5	1,1
Sievietes, skaits	11674	9386	1437	167	231	17	169	124
procentos	100	80,4	12,3	1,4	2,0	0,1	1,5	1,1
Vīrieši, skaits	11505	9386	1327	158	220	7	179	137
procentos	100	81,6	11,5	1,4	1,9	0,1	1,5	1,2

Sakarā ar latviešu īpašvērsi samazināšanos Latvijas iedzīvotāju skaitā latviešu jauko lau-
lību īpašvērsis 50 gados ir pieaudzis par 11,6 procentu punktiem (vairāk nekā divkārtējais); sievie-
šu p.c. 13,7, bet vīriešiem par 9,5 procentu punktiem. Vīrieši vairāk nekā sievietes atrod dzīves
biedru savā tautā; 1938-g. tas bija otrādi.

15. tabula

Leulību skaits pēc dzīvesbiedrs vecuma 1938.g.
(augšējais skaitlis rūtīpa) un 1989.g. (apakšējais
skaitlis) /7.; 18. lpp.; 11./

Vīra vecums, gadi	Sievies vecums, gadi								
	pavi- sam laulī- bu	līdz 20	20- 24	25- 29	30- 34	35- 39	40- 49	50- 59	60 un veirāk
Pavisam	16735	1890	5216	4316	2437	1207	877	232	60
leulību	24496	5551	9044	3632	2015	1255	1596	878	505
Līdz 20	246	85	106	44	9	2	-	-	-
	1604	1147	420	35	2	-	-	-	-
20-24	2919	592	1311	739	221	46	8	2	-
	10762	3662	5941	954	161	37	6	-	1
25-29	6492	883	2465	2141	742	188	71	2	-
	4784	618	2030	1462	488	150	35	1	-
30-34	3568	254	935	1200	747	328	95	9	-
	2324	102	476	735	632	256	110	12	1
35-39	1487	50	282	409	374	240	123	9	-
	1456	9	117	310	402	339	250	26	3
40-49	1165	24	94	242	246	258	271	27	3
	1812	10	56	140	278	397	736	172	23
50-59	532	1	18	33	76	120	188	86	10
	1049	2	4	14	45	70	395	424	95
60 un vairāk	326	1	5	10	20	25	121	97	47
	705	1	-	2	7	6	64	243	382

Gada noslēgto leulību skaits pēdējos 50 gados ir palielinājies 1,5 reizes. Tam pamatā nevien lielaks iedzīvotāju skaits Latvijā, bet arī daudz lielaks atkārtoto leulību skaits, kuru sevukārt rada āprāšanās intensitātes pieaugums.

16. tabula
 Leulību sadalījums pēc dzīvesbiedru vecuma 1938.g. (sugētais skaits rūtīm)
 un 1989.g. (spēkējais skaits), procentos /7; 18. lpp.: 11./

Vīra vecums, gadi	Pavissam leulību	Sievies vecums, gadi									
		18-20	20-24	25-29	30-34	35-39	40-49	50-59	60 un vairāk		
	100	11,29	31,17	28,78	14,96	7,21	5,24	1,39	0,36		
	100	22,66	36,92	14,91	8,23	5,12	6,52	3,58	2,06		
lidz 20	1,47	0,51	0,63	0,26	0,05	0,01	-	-	-		
	6,55	4,68	1,71	0,15	0,01	-	-	-	-		
20-24	17,44	3,54	7,83	4,42	1,32	0,27	0,05	0,01	-		
	43,93	14,95	24,25	3,89	0,66	0,15	0,03	-	0,00		
25-29	38,79	5,28	14,73	12,79	4,43	1,12	0,42	0,01	-		
	19,53	2,52	8,29	5,97	1,99	0,61	0,14	0,01	-		
	21,32	1,52	5,59	7,17	4,46	1,96	0,57	0,05	-		
30-34	9,49	0,42	1,94	3,00	2,58	1,05	0,45	0,05	0,00		
	8,66	0,30	1,69	2,44	2,23	1,43	0,73	0,05	-		
35-39	5,94	0,04	0,48	1,27	1,64	1,38	1,02	0,10	0,01		
	6,96	0,14	0,56	1,45	1,47	1,54	1,62	0,16	0,02		
40-49	7,40	0,04	0,23	0,57	1,14	1,62	3,01	0,70	0,09		
	3,18	0,01	0,11	0,20	0,45	0,72	1,12	0,51	0,06		
50-59	4,28	0,01	0,02	0,05	0,18	0,29	1,61	1,73	0,39		

60 un veidrak

1,95	0,01	0,03	0,06	0,12	0,15	0,72	0,58	0,28
2,88	0,00	-	0,11	0,03	0,02	0,26	0,99	1,57

Selidzinot ar starokli pīras 50 gadiem, apmēram divkārtoties jaunība (līdz 24 g.) no-
slēgto leulību ipetvār... Tajā pat laikā veidrāk cilvēku izveido gimeni ar mātē otrajā pusē.
Līdz ar to sauszīmās leulību ipetvārs 30-50 g. vecumā.

Ģimenes klauvāies nedaudz homogenātas pēc dzīvestbletru vecuma, kaut gan lielu izmaiņu te,
selidzinot ar 1938.g., nav.

17. tabula

Laulībā stājušos skaits pēc vecuma un dzīvesbiedra
 iepriekšējās ģimenes dzīves pieredzes 1988.g.

/17; 173.-174. lpp./

Dzimums un vecums	Pavisam stāju- šies laulībā	tai skaitā				Pirmo reizi laulība stājušos īpst- svara, %
		pirmo reizi	stait- pi (-nes)	šķir- tepi. (-nes)	nev. norā- dīts	
Virieši, visi	25296	17745	713	6821	17	70,1
līdz 18 g.	159	159	-	-	-	100,0
19-19	1491	1490	-	-	1	99,9
20-24	10809	10390	8	403	8	96,1
25-29	5086	3761	27	1275	3	73,9
30-34	2487	958	31	1495	3	38,5
35-39	1513	402	38	1073	-	26,6
40-44	1015	196	39	780	-	19,3
45-49	897	151	58	688	-	16,8
50-54	591	66	71	454	-	11,2
55-59	506	65	117	323	1	12,8
60 un vairāk	741	87	324	329	1	11,7
nev zināms	1	-	-	1	-	x
Sievietes, visas	25296	17898	1049	6335	14	70,8
līdz 18 g.	555	554	1	-	-	99,9
18-19	4687	4652	5	26	4	99,3
20-24	9484	8683	17	778	6	91,6
25-29	3978	2496	77	1405	-	62,7
30-34	2107	713	89	1304	1	33,8
35-39	1348	322	104	921	1	23,9
40-44	873	146	85	642	-	16,7
45-49	775	93	140	541	1	12,0
50-54	550	67	147	336	-	12,2
55-59	387	52	123	212	-	13,4
60 un vairāk	552	120	261	170	1	21,7
nev zināms	-	-	-	-	-	-

Līdz 24 gadu vecuma no tiem, kas nodibina ģimeni, vairāk
ka 90 % laulība stājas pirmo reizi. Lielākā vecuma grupās sāk
dominēt atkārtotas laulības. No tiem, kas laulību noslēdz
30-34 gadu vecumā, tikai trešdaļa to dara pirmo reizi. Lielākā
vecuma grupās vēl mazāk. Sievietēm pirmo reizi laulība stāju-
šos īpatsvars līdz pat 49 gadu vecumam ir lielāks nekā virie-
šiem. Toties pēc 50 gadu vecuma tas ir otrādi.

Laulību skaits un īpatsvars pēc dzīvesbiedru
iepriekšējās ģimenes dzīves pieredzes 1988.g.
/17.; 195. lpp./

Vīrišķi	pavisam laulību	Sievietes tai skaitā			
		pirmo reisi	stait- nes	šķirte- nes	iepriekš- jā laulātī- be nav uz- rādīta
		<u>Skaits</u>			
Pavisam laulību tai skaitā:	25296	17898	1049	6335	14
pirmo reisi	17745	15079	247	2418	1
staitņi	713	131	268	312	2
šķirteņi	6821	2686	531	3604	-
iepriekšēja laulā- tība nav norādīta	17	2	3	1	11
		<u>Īpatsvars, %</u>			
Pavisam laulību tai skaitā:	100,0	70,8	4,1	25,0	0,1
pirmo reisi	70,1	59,6	1,0	9,6	0,0
staitņi	2,8	0,5	1,1	1,2	0,0
šķirteņi	27,0	10,6	2,1	14,2	-
iepriekšēja laulātī- be nav norādīta	0,1	0,0	0,0	0,0	0,1

No visām noslēgtajām laulībām nepilni 60 % ir tadu, kur abi dzīvesbiedri dodas laulībā pirmo reisi. Ir vērojama vāji izteikta tendence izvēlēties dzīvesbiedru ar tadu pat kā pašam iepriekšējās ģimenes dzīves pieredzi. Jāņem vērā tā ir nekad neprecējušos un šķirteņu grupās, nav vērojama staitņiem un staitnēm, kuri visbiežāk atkārtoti precas ar šķirteņiem.

19. tabula
 Šķirto laulību skaits, grupējot pēc bijušo dzīvesbiedru tautības 1989-g. /11./

Virieši	Sievietes						282	92	258
	Šķiršanās pavīsam	latvie- tes	krie- vietes	krie- vietes	ukrai- nietes	lietu- vietes			
Šķiršanās pavīsam tājā skaitā:	11249	4751	4557	607	502	200	282	92	258
latvieši	4621	3605	667	109	65	80	56	4	35
krievi	4592	751	2937	310	262	62	135	32	103
baltkrievi	568	92	287	105	27	11	36	1	9
ukraiņi	592	84	315	41	116	6	14	1	15
lietuvi	158	73	43	3	5	31	2	0	1
poļi	253	67	115	21	8	6	32	1	3
ebreji	122	11	51	2	4	0	3	50	1
citas tautības	343	68	142	16	15	4	4	4	91

Šķirušos latviešu skaits, grupējot pēc bijušā dzīvesbiedra tautības,
1938. un 1989. gados /7.; 32. lpp., 11./

Latvieši	Šķirūši							citas tauti- bās		
	leuli- bu	let- vie- šu	krie- vu	ukrai- ņu	balt- krie- vu	ebre- ju	lietu- poļu			
1938.g.										
Visi, skaits	1901	1700	68	...	...	1	22	34	61	15
procentos	100	89,4	3,6	...	...	0,1	1,2	1,8	3,2	0,7
Sievietes, skaits	922	850	18	...	...	1	9	12	26	6
procentos	100	92,2	2,0	...	...	0,1	1,0	1,3	2,8	0,6
Virieši, skaits	979	850	50	...	...	-	13	22	35	9
procentos	100	86,8	5,1	...	...	-	1,3	2,3	3,6	0,9
1989.g.										
Visi, skaits	9372	7210	1418	149	201	15	153	123	...	103
procentos	100	76,9	15,1	1,6	2,2	0,2	1,6	1,3	...	1,1
Sievietes, skaits	4751	3605	751	84	92	11	73	67	...	68
procentos	100	75,9	15,8	1,8	1,9	0,2	1,5	1,4	...	1,5
Virieši, skaits	4621	3605	667	65	109	4	80	56	...	35
procentos	100	78,0	14,4	1,4	2,4	0,1	1,7	1,2	...	0,8
1989.g. šķirto leulību										
skaits pret 1938.g. reizes:	4,9	4,2	20,9	...	...	...	...	...	...	...
visi latvieši	5,2	4,2	...	...	...	...	...	...	...	...
sievietes	4,7	4,2	13,3	...	...	...	...	...	...	...
virieši				...	...	...	...	...	...	...

Šķiršu skaits gadā 50 gadu periodā ir pieckāršojies. Augšanas temps nav spējīnāts,
ja bāzes gadā grupā ir šķirtes mazāk kā 50 leņķības. Korekcija ar iedzīvotāju skaita pie-
augumu nav iedarīta.

Šķirto leulību skaits uz 100 noslēgtajam 1989.g. dažādu tautību grupās

Vīre tautība	Sievies tautība								
	viesi	letviešu	krievu	balt- krievu pu	ukrai- ņu	lietu- poļu	ebre- cītes ju		
Viesi	45,9	40,7	51,3	48,8	47,0	50,1	48,5	54,4	53,6
taujā skaitā:									
letviešu	40,2	38,4	50,3	49,5	41,1	44,7	40,9	...	...
krievu	52,1	52,3	53,1	49,2	44,7	60,8	47,2	...	53,6
baltkrievu	46,9	39,8	44,4	62,9	...	...	...	...	...
ukraiņu	50,3	50,3	48,8	...	72,5	...	...	...	...
lietuviešu	41,9	43,2	...	...	...	...	...	...	...
poļu	52,0	54,0	50,2	...	...	...	...	...	...
ebreju	53,3	...	54,3	...	...	...	...	...	56,2
citas	49,7	47,6	48,6	...	...	...	...	...	74,6

Letviešiem šķirto leulību skaits, rēķinot uz 100 noslēgtajām ir augsts, tomēr zemāks nekā visām citām tautām, kuras dzīvo Latvijā. Savukārt letviešu vientautes gimenes ir stabilākas nekā jauktās (to gan never teikt par citu tautu homogēnajām gimenēm). Vientautes letviešu gimeni paaugstināta stabilitāte ir vērojama arī pēc iepriekšējo gadu datiem, piemēram, 1988.g. uz 100 noslēgtajām leulībām šķirs 36,7.

Ģimeņu tipi 1979. gadā

/22, 128.-129. lpp./

Ģimeņu tipi	Ģimeņu skaits (tūkst.)	Procents no kop-skaits	Vidējais ģimenes locekļu skaits
Visas ģimenes	685,1	100	3,1
no tām:			
- laulātais pāris ar vai bez bērniem	456,0	66,6	3,0
- laulātais pāris ar vai bez bērniem un citi radnieki	78,4	11,5	4,2
- divi vai vairāki laulātie pāri ar vai bez bērniem un citi radnieki (vai bez tiem)	14,6	2,1	5,5
- mātes (tēvi) ar bērniem	102,4	14,9	2,3
- citi ģimeņu tipi	33,7	4,9	2,9

Izpletītākais tips (veido 2/3) ir nukleāra (laulātais pāris) ģimene ar vai bez bērniem. Tādu tāda ģimenē vidēji viens bērns. Vispār Latvijai raksturīga ir pārāk mazas ģimenes, sevišķi tas attiecas uz nepilnsajām ģimenēm.

23. tabula

Iedzīvotāju sadalījums pēc līdzekļu iegūšanas
avotiem

1935.g. /1; 444., 456. lpp./

Grupes	Skaitis	Ipatsvars procentos
1. Patstāvīgie	1226369	62,9
t.sk. strādājošie	1192517	61,1
no īpašuma vai kapitāla partiekošie	21963	1,1
pensionāri	11889	0,6
2. Piederīgie (ģimeņu piederīgie)	680731	34,9
3. Sociāli apgādājējie u.c.nepatstāvīgie	43402	2,2
Visi iedzīvotāji	1950502	100,0

1988.g. /19; 61., 67., 84. lpp./

Grupes	Skaitis tūkstošos	Ipatsvars procentos
1. Strādnieki un kelpotāji	1213	45,2
2. Sabiedriskā saimniecībā strādājošie kolhoznieki	141	5,3
3. Nodarbinātie kooperatīvos	66	2,5
4. Individuālā darbā nodarbinātie	19	0,7
5. Pensionāri	622	23,2
6. Parējie (ģ.k. ģimeņu apgādībā esošie bērni un vecie ļaudis bez pensijas)	620	23,1
Visi iedzīvotāji	2681	100,0

Strādājoto sadalījums pēc saimniecības nozarēm un sociālā stāvokļa 1935.g.

/L: 487. lpp./

Saimniecības nozāres	Ipašnieki			Strādā-			Valsts			Valstsalgotie Ne-			Kopā skaits %
	ar algo- tu darbu spēku	ar lios- strādā- jotiem gimmes locēkņ liem	vienl- nie- ki nieku gimmes locēkņ bez īpe- ša st- algotajums	jošie īpaš- nieku gimmes locēkņ bez īpe- ša st- algotajums	un pār- valdes dieneg- ta dar- binieki	dro- šības dieneg- ta dar- binieki	privāta dieneg- ta dar- binieki	dro- šības dieneg- ta dar- binieki	dro- šības dieneg- ta dar- binieki	dro- šības dieneg- ta dar- binieki	dro- šības dieneg- ta dar- binieki	dro- šības dieneg- ta dar- binieki	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11			
1. Lauksaimniecība	46832	160403	11531	433363	5901	-	143526	7	801563	67,3			
2. Pāpniecība	7813	3004	41173	3464	21614	-	97529	4	174601	14,7			
3. Tirdzniecība	4972	5937	15725	6667	3348	-	31648	6	68303	5,7			
4. Satiksmē	375	90	4262	119	15726	-	5589	-	26161	2,2			
5. Publ. administ., drošība	-	-	-	-	16193	23389	-	-	39582	3,3			
6. Brīvas profesijas, izglītība, māksla	263	27	2291	28	13751	-	5343	1	21704	1,8			

24. tabules turpinājums

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
7. Veselības kopēšana, būvniecība		1005	192	2778	269	6688	-	7237	-	18169	1,5
8. Mājsaimniecība		-	-	-	-	567	-	32067	-	32634	2,7
9. Nevainība		10	12	692	5	1643	-	6863	575	9800	0,8
Kopā	61270	169665	78452	443915	85431	23389	329802	593	1192517	x	x
Procentos	5,1	14,2	6,6	37,2	7,2	2,0	27,7	0,0	x	x	100,0

25. tabula
 Aprēķināto (tikai ģimenē strādājošo un vispār nestradājošo) sievu skaits 1935.g.
 /1: 461. lpp./

Aprēķinātais	Vīru sievu skaits		Uz 100 pilnstrādnieku vīriem aprēķinātais skaits	
	Latviešu pārējo	kopā	Latvietes	pārējās vīdēji
Strādājošie	72441	36054	108495	26
No iepriekšējās kapitāla partiskošās	2020	1098	3118	49
Pensionāri	1993	892	2885	56
Kopā vai vīdēji	76454	38044	114498	27
				44
				31

Jau 1935. g. latviešu ģimenes gandrīz divas reizes nosāka kā citu Latvijas dzīvojošo
 tautu ģimenes strādnieku sievas strādāt tikai ģimenē. Tādēļ jau toreiz iezīmējās vīdēji
 negatīvas demogrāfiskās tendences, kuras sāka apdraudēt tautas izdzīvotību /2/.

Latviešu skaits starp 100 strādājošiem dažādās nozarēs un sociālos stāvokļos 1935.g. /L.: 489. lpp./

Saimniecības nozare	Ipašnieki		Strādā-		Valsts		Valsts		Algoti V1-					
	ar algotuar līdz-	vienm-	jošie	un paš-	droši-	privāta	dēji	darbs	strādājo-	nieki	Ipašnie-	valdības	bes die-	dienes-
	spēku	šiem gi-	ku gaim-	dienestu	nesta	ba	nes lo-	darbi-	(ernijs)	(darba)				
	mērs	locekļiem	ceklī	nieki,	bez Ipa-	še stal-	Sojums							
1. Lauksaimniecība	94	80	83	81	93	-	-	81	81	81				
2. Rūpniecība	65	67	74	65	81	-	-	67	67	70				
3. Tirdzniecība	46	52	48	51	91	-	-	56	56	54				
4. Saimniecība	70	66	68	55	87	-	-	79	79	82				
5. Publiskā administrācija un drošība	-	-	-	-	92	-	-	82	-	86				
6. Brīvas profesijas, iz-	57	63	42	71	82	-	-	58	58	71				
7. Veselības kopšana un higiēna	56	57	53	54	87	-	-	66	66	71				
8. Mažskolotāji	-	-	-	-	85	-	-	73	73	73				
Videji	86	78	68	80	86	-	-	82	82	78				

1935.g. latviskas nozares bija lauksaimniecība, publiska administrācija, armija. Toties gandrīz puse tirdzniecības strādās cittautesu rokās.

Iedzīvotāju sadalījums pēc līdzekļu iegūšanas avotiem 1935.g. un 1988.g. ir tikai aptuveni salīdzināms, jo ir izmainīti cits grupēšanas metodika. Galvenā atšķirība ir tā, ka vairāk nekā desmit reizes (gan absolūti, gan pēc īpašvara) ir pieaudzis pensionāru skaits. Līdz ar to nedaudz samazinājies strādājošo iedzīvotāju īpašvars, neskatoties uz to, ka 1935.g. samēra daudz sievietes strādāja tikai mājāsaimniecībā (gimēņu piederīgās); 1988.g. tādu gandrīz nebija.

1935.g. 309,4 tūkst. cilvēki jeb 25,9 % no strādājošo kopskaita skaitījās īpašnieki. Par īpašnieku uzskatīja personu, kurai pieder saimniecība, uzņēmums vai vispār kāds pašākums, pien., lauksaimnieks, tirgotājs, vaļonis ar savu zirgu, privāti praktizējošs ārsts, advokāts, būvuzņēmējs, drēbnieks, kurš pieder pašūtījumus, utt., arī līdzīpašnieki. Tikai 19,8% no īpašniekiem izmantoja algotu darba spēku. No visiem īpašniekiem visvairāk (218,8 tūkst.) bija lauksaimnieki.

Plašu iedzīvotāju kategoriju veidoja saimniecība vai uzņēmumā strādājošo īpašnieku ģimenes locekļi bez īpaša atalgojuma - 443,9 tūkst. cilvēku jeb 37,2 % no kopskaita, g.k. lauksaimniecība.

Latvijā gandrīz nekad nebija kapitalistu - rentjē (ap 9,6 tūkst. darbaspējas vecumā), bet tā bija tipiska lauksaimnieku un citu sīkīpašnieku, sīkuzņēmēju, amatnieku un brīvo profesiju darbinieku valsts. Algotu darbu strādāja ap 35 % no visiem strādājošajiem. Ir ziņas par armiju: 23 tūkst. cilvēku.

1988.g. lielāka daļa strādājošo strādāja algotu darbu, kooperatīvos un individuālā darba strādājošo vēl samēra maz. Privileģēto slāni veidoja t.s. nomenklatūras darbinieki. Vadošies no Veselības aizsardzības ministrijas 4. pārvaldes apkalpo pacientu skaits, nomenklatūras darbinieku, ieskaitot augstāko rangu ģimenes locekļus, bija - līdz 10 tūkst. /10./, tātad tikpat, cik 1935.g. no kapitāla vai īpašuma partisko darbspēju vecumā.

LITERATŪRA UN AVOTI

1. Ceturta tautas skaitīšana Latvija 1935. gadā. - Rīga: Valsts statistikas pārvalde, 1939. - 656 lpp.
2. Freijvalds R. Latviešu tautas māze. - Rīga: Latvijas bērnu draugu biedrība, 1930. - 208 lpp.
3. Latviešu konversācijas vārdnīca, XXI sējums, Rīga, 1940.
4. Latvija skaitļos. 1938. - Rīga: Valsts statistikas pārvalde, 1938. - 536 lpp.
5. Latvijas statistikas atlass, Rīga, 1938.
6. Latvijas PBR tautas saimniecība / Statistikas gadagrānāts '88. - Rīga: Avots, 1989.
7. Latvijas statistikas gada grānāts 1939. - Rīga: Valsts statistikas pārvalde, 1939. - 316 lpp.
8. Levits E. (VFR). Demografisko pētījumu materiāli.
9. Mezgailis B. Padoņļu Latvijas demogrāfija: struktūra, procesi, problēmas. - Rīga: Avots, 1985. - 362 lpp.
10. Priviļēģijas. Kas tas tiks? // Latvijas Jaunatne 1990. gada 6. februārī
11. Latvijas Valsts statistikas komitejas nepublicēti materiāli.
12. Аргументы и факты, 1990, №3.
13. Естественное движение и миграция населения Латвийской ССР в 1968 году. - Рига: Госкомстат Латв.ССР, 1989. - 198 с.
14. Итоги Всесоюзной переписи населения 1969 года в СССР. - М., Госстатиздат ЦСУ СССР, 1972. - 100 с.
15. Итоги переписи населения 1970 года / ТОМ IV. - М.: "Статистика", 1973. - 455 с.
16. Народное хозяйство СССР в 1968 г. / статистический ежегодник. - М.: Финансы и статистика, 1969. - 700 с.
17. Население СССР 1968 / статистический ежегодник. - М.: Финансы и статистика, 1969. - 704 с.
18. Национальный состав населения. - М., 1969. - 109 с.
19. Социальное развитие и уровень жизни населения Латвийской ССР. - Рига: Госкомстат Латв.ССР, 1990. - 278 с.

20. СССР в цифрах в 1968 году. - М.: Финансы и статистика, 1969. - 316 с.
21. СССР и зарубежные страны. 1967. Статистический сборник. - М., Финансы и статистика, 1968.
22. Численность и состав населения СССР. - М.: Финансы и статистика, 1964. - 366 с.

LATVIJAS NACIONĀLA BIBLIOTĒKA

0304092560

Борисова

/910/

Kontrolsekretariats